

EDGAR HILSEN RATH – un supraviețuitor al Holocaustului

În aprilie 2006, împlinește 80 de ani un scriitor evreu din Germania, personalitate creatoare deosebit de originală, ale cărui principale opere au fost traduse și editate în multe țări, dar care în România nu au văzut încă lumina tiparului. Născut la Leipzig, în 1926, el și-a petrecut

copilăria în orașul Halle. În 1938, tatăl său, înfricoșat de persecuțiile naziste, și-a trimis soția și pe cei doi copii în România, la Siret, unde familia avea rude apropiate. „În orașel aveam o mulțime de prieteni. Îmi plăcea muzica evreiască, dar și cea lăutărească. Am fost fericit acolo” - declara el într-un interviu. În 1941, după intrarea României în război, Edgar Hilsenrath este deportat, împreună cu întreaga familie, la Moghilev, în Transnistria. O dată cu prăbușirea frontului de răsărit el se întoarce în România, dar după un singur an pleacă în Palestina. În 1947, își regăsește părinții și fratele la Paris, iar de acolo întreaga familie emigrează, la începutul anilor '50, în Statele Unite. La New York, E. Hilsenrath duce mai întâi o viață de privațiuni, câștigându-și existența ca spalător de geamuri și de mașini. Concomitent lucrează la cartea lui de debut,

romanul *Noapte*, care, în 1964, apare în versiune engleză. După 11 ani, timp în care i se publică și traducerea engleză a celui de-al doilea roman, intitulat *Nazistul și frizerul*, Hilsenrath ia totuși hotărârea de a se întoarce în Europa, stabilindu-se în Berlinul occidental. Publicate de editurile vest-germane, primele sale două cărți trezesc imediat atenția criticii literare. Romanul *Noapte* - care oglindește lupta disperată pentru supraviețuire a evreilor din Basarabia și Bucovina, deportați în Transnistria - a fost astfel caracterizat în „Der Spiegel”: „Noapte este un roman al faptelor, al realității, o operă dură, directă. Prin relatarea sa întru totul realistă, prin acest «Pe frontul de vest, nimic nou pentru evrei», Hilsenrath s-a eliberat de groaza din suflet”. Romanul *Nazistul și frizerul* a fost publicat în Germania abia în 1977, la șase ani după versiunea engleză, care i-a adus scriitorului celebritatea. Cartea este parabola monstruoasă a unei substituiri de identități, satira biciuitoare exprimându-se încă de la primele pagini printr-un șir de scene grotești. Heinrich Böll pomenea, în revista „Die Zeit”, despre cutezanța lui Hilsenrath, precizând că „în ciuda îndrăzneții ei, cartea poate fi considerată un succes al autorului, al limbajului folosit de el, care bănuie sălbatic, aparent în neștiire, dar care, emanând uneori o poezie sumbră și calmă, îi merge la suflet cititorului”.

Opera în care prozatorul atinge noi culmi artistice este romanul *Basmă despre ultimul gând*, apărut în 1989 și distins cu prestigiosul Premiul literar „Alfred Döblin”. Hilsenrath zugrăvește aici o întinsă perioadă din istoria poporului armean, insistând asupra genocidului comis asupra câtorva sute de mii de armeni din Anatolia de către turci, în 1915. Printre cele mai valoroase opere ale lui Hilsenrath se numără și romanul *Întoarcerea lui Yossel Wassermann*, în care scriitorul reinvie lumea, unică în felul ei, a evreimii est-europene.

JOSETTE DAN MAIDANEK

RACHEL WEISZ
Premiul Oscar 2006
pentru cea mai bună
actriță în rol
secundar

Actrița evreo-britanică Rachel Weisz este câștigătoarea Premiului Oscar 2006 la categoria „cea mai bună actriță în rol secundar”. Ea este, de asemenea, deținătoarea „Globului de Aur 2006” pentru „cel mai bun rol feminin secundar”. Ambele premii i-au fost decernate pentru interpretarea rolului Tessa Quayle din filmul „The Constant Gardener”, după romanul omonim al cunoscutului scriitor britanic John Le Carré. Pelicula a rulat în cinematografele românești sub denumirea „Prietenie absolută” și, spre deosebire de tematica abordată de Le Carré (majoritate spionaj), subiectul acestei cărți și al filmului se referă la experiențele și vânzarea unor medicamente letale în țări africane, de către o companie multinațională. Militantă în favoarea drepturilor populației sărace din Africa, Tessa este asasinată deoarece a încercat să adune probe și să-i demaște pe cei ce conduceau societatea.

De la începutul carierei sale, Rachel Weisz a fost considerată drept una dintre cele mai promițătoare actrițe britanice. S-a născut la 7 martie 1971, la Londra. Părinții ei (ambii evrei - George, de origine maghiară, și Edith, de origine austriacă) s-au refugiat în Anglia în fața pericolului nazist. Rachel și-a început cariera ca manechin, la 14 ani. A urmat prestigiosul liceu „St. Paul's Girls School” din Londra și apoi a făcut studii de limbă engleză la Universitatea din Cambridge. În timpul facultății, a format o trupă de teatru - „The Talking Tongues” - și la Festivalul din Edinburgh din 1991 a câștigat Premiul „Guardian Award”, decernat pentru piese scrise de studenți. În 1994, a fost recompensată cu Premiul „cea mai promițătoare nou venită în teatru” de către Cercul Criticilor Teatrali din Londra, pentru performanța ei în piesa „Design for Living”, de dramaturgul britanic Noel Coward.

A jucat în numeroase filme și seriale de televiziune, printre care „Stealing Beauty”, „The Shape of Things”, „About a Boy” și „Constantine”. Trăiește și lucrează în Statele Unite și se implică în acțiuni de caritate. (E.G.)

● Pentru pictorița *Alma Redlinger*, zia de 8 martie a avut o semnificație dublă. În afara faptului că a fost sărbătorită împreună cu femeile de pretutindeni, domnia-sa a împlinit în această zi frumoasă vârsta de 82 de ani. Îi dorim din tot sufletul doamnei Alma Redlinger, de atâtea ori „subiect” al paginilor noastre, viață lungă, sănătate și să ne bucure ochii cu alte minunate creații de-ale sale.

● Potrivit unui recent sondaj de opinie efectuat în S.U.A., Israelul se află printre primele cinci cele mai agreate țări din lume de către americani. Astfel, 68% dintre ei susțin Israelul din toate punctele de vedere. După victoria mișcării „Hamas” în alegeri, numai 11% dintre americani sprijină Autoritatea Palestiniană. Pe ultimul loc pe lista țărilor agreate de cetățenii americani se află Iranul.

● Israelul a dezvoltat un nou tip de anti-rachetă balistică, „Arrow-2”. Sistemul poate intercepta și distruge orice fel de rachetă iraniană, inclusiv cele cu focoare nucleare. Israelul are două baterii de sisteme Arrow operaționale, fiecare cu sute de rachete. Una este staționată la Palmahim pentru protejarea orașului Tel Aviv, cealaltă - la Ein Shemer, lângă Hadera, în nord.

● Comunitatea evreiască din Birmingham, statul Alabama, a donat 2.000 de dolari pentru refacerea unor biserici incendiate în acest stat. În perioada 3-14 februarie, zece biserici baptiste au fost incendiate, dintre care șase au ars până la temelii. În afara donațiilor, membri ai comunității au mers la fiecare parohie pentru a-și oferi ajutorul. *Maury Shervin*, președintele Comitetului pentru relații publice al comunității evreiești din Birmingham, a declarat: „Un atac împotriva unei biserici sau case de rugăciuni are o rezonanță specială pentru noi,

evreii, ale căror instituții religioase au fost de nenumărate ori atacate de-a lungul istoriei”.

● *Lou Dunst*, originar din Cehoslovacia și emigrat în S.U.A., supraviețuitor al lagărelor morții, și-a sărbătorit cei 80 de ani de viață împreună cu Robert Persinger, sergentul american care l-a eliberat în 1945 din lagărul de la Ebensee, Austria. În cei cinci ani petrecuți aici, Lou Dunst a fost dus de două ori în camerele de gaze, dar, ca prin minune, a scăpat cu viață - o dată din cauza unei defecțiuni a instalației care împrăștia gazul și o dată din dorința conducerii lagărului de a face economie la cărbunii pentru incinerarea morților. La aniversarea zilei

lui de naștere, l-a invitat pe Persinger, care a împlinit 82 de ani. Sergentul și-a amintit cum veterani duri ai armatei au fost șocați de ororile lagărului unde au găsit 20.000 de prizonieri ce făceau muncă de sclavi. Cu prilejul aniversării, Dunst a fost salutat de organizații evreiești, de primarul orașului San Diego, unde trăiește, și de regizorul Steven Spielberg care l-a înregistrat în cadrul acțiunii Memorialul Shoah-ului. Supraviețuitorul lagărului morții obișnuiește să se ducă în școli și universități pentru a prezenta tinerilor adevărurile Holocaustului și să le vorbească despre necesitatea toleranței.

● Actrița americană *Sharon Stone*, eroina faimoasei pelicule „Instinct primar”, a declarat că-l va săruta pe cel care va reuși să soluționeze conflictul israeliano-palestinian. Actrița a participat recent, la Tel Aviv, în cadrul unui seminar organizat de Centrul Peres pentru pace, la o dezbatere privind problemele femeilor, declarând că acestea „doresc să fie parteneri ale bărbaților pe care să-i ajute cu înțelepciunea intuiției feminine”. Cu acest prilej, ea a vizitat și Zidul Plângerii.

EVA GALAMBOS

**ȘTIRI...
SIGURE**

Un mare scriitor evreo-englez: ISRAEL ZANGWILL

În 1945, apărea la Editura Bicurim, din București, în traducerea Adei Ludo, o carte excepțională: *Sabatai și Meliselda*, care conținea, pe lângă un episod din viața „falsului Mesia”, portrete ale lui Spinoza, Heine, Disraeli și câteva opinii despre sionism. Autorul, Israel Zangwill, nu este bine cunoscut nici azi, în România, deși în urmă cu câțiva ani i-a apărut cartea *Regele escrocilor*. Zangwill se deosebește de alți scriitori evrei prin stilul tăios, sarcastic, tranșant și prea puțin „ortodox”. Figura lui Sabatai apare într-o lumină tragică și nu caricaturizată, cum s-a obișnuit a se proceda cu „falsii Mesia”. Este visul nerealizat al evreimii oprimată de a-și găsi izbăvirea. Spinoza, în următoarea proză-evocare este în primul rând omul liber de prejudecăți. La fel și Heine, deși convertirea sa a fost „un păcat” mărturisit. Disraeli a fost modelul învingătorului, al celui care, ieșit din ghetou, a reușit să participe la crearea unei noi lumi: imperiul britanic, care a adus și avantaje progresului omenirii, fiind, cu păcatele sale (decimarea unor populații etc.), o etapă istorică importantă.

Israel Zangwill s-a născut în 1864, la Londra, unde a murit în 1926. Părinții erau originari din Rusia și din Anglia au plecat în Palestina (se pare, numai tatăl). Fiul a fost învățător la o școală evreiască, a început să colaboreze la reviste, în 1892 publicând *Copiii ghetoului*, urmată de *tragediile ghetoului* (1894), *Regele escrocilor* („schnorrer” nu este chiar un escroc, ci „un amărăț”), *Visătorii ghetoului* (1898), *Comedii din ghetou* (1907), un volum de eseuri *Vocile Ierusalimului* (1920). Zangwill a scris și versuri: *Copii orbi* (1903), ca și proză în limba engleză *Stăpânul* (1895), *Mantia lui Elia* (1901). A scris în paralel, în idiș și engleză, cunoștea și ebraica.

BORIS MARIAN

● 1 martie 1906 - s-a născut, la Hamburg, reputata actriță CAMILLA SPIRA. A jucat pe scenele berlineze și vieneze. A apărut și în câteva filme.

● 2 martie 1991 - a murit compozitorul de șansonete SERGE GAINSBURG. A compus melodii pentru Juliette Greco, Francoise Hardy, Brigitte Bardot și alții.

● 3 martie 1922 - s-a născut scriitorul ALEXANDRU VONA. Este autorul romanului *Ferestre zidite* (1947). A murit în 2004.

● 3 martie 1983 și-a pus capăt zilelor scriitorul ARTHUR KOESTLER (n. 1905, Budapesta). Este autorul romanelor *Hoți în noapte*, *Întineric în miezul zilei*, *Zeul care a greșit* ș.a.

● În noaptea de 4/5 martie 2005 - a încetat din viață dirijorul SERGIU COMISSIŢIONĂ, originar din România. A fost dirijor principal invitat al Filarmonicii „George Enescu”.

● 5 martie 1871 - s-a născut, la Zamosc (Polonia) revoluționara de stânga ROSA LUXEMBURG.

● 11 martie 1841 - s-a născut, la Veneția, LUIGI LUZZATTI, specialist în economie națională, în repetate rânduri membru al guvernului italian. A militat pentru drepturile evreilor.

● 12 martie 1966 - a murit, la Paris, pictorul suprealist VICTOR BRAUNER, născut la Piatra-Neamț.

● 13 martie 1906 - s-a născut, la Praga, RUTH KLINGER, creatoarea cabaretului evreiesc *Kaftanul*.

● 13 martie 2006 - a împlinit 80 de ani (n. 1926, Galați), av. IULIAN SORIN, unul dintre liderii iudaismului din România. De-a lungul timpului, a îndeplinit diferite funcții de răspundere, printre care cea de secretar general al F.C.E.R. și de președinte interimar al Federației.

ANIVERSĂRILE ȘI COMEMORĂRILE Lunii MARTIE

● 16 martie 1926 - s-a născut, la Newark (S.U.A.), actorul JERRY LEWIS (Joseph Levitch). A interpretat cu precădere roluri comice.

● 17 martie 1969 - GOLDA MEIR devine prim-ministru al Israelului, funcție pe care o va deține până în aprilie 1974.

● 18 martie 1980 - a murit dr. LUDWIG GUTTMANN, fondatorul Jocurilor Olimpice pentru sportivii cu handicap locomotor.

● 21 martie 1986 - a murit, la București, scriitorul HORIA PANAITESCU. Cea mai cunoscută lucrare a sa este romanul *Unde ești tu, Eli* (1968).

● 21 martie 1911 - a fost declanșată, la Kiev, „Afacerea Beilis”. Descoperirea cadavrului unui copil a dus la acuizarea de omor ritual a evreului Menahem Beilis, pe baza unor dovezi false.

● 22 martie 1993 - a murit dansatoarea și coreografa GRET PALUCCA. A participat la ceremonia de deschidere a Jocurilor Olimpice din 1936 de la Berlin.

● 24 martie 1971 - a murit arhitectul și designerul ARNE JACOBSEN (n. 1902, la Copenhaga). Este considerat creatorul arhitecturii daneze contemporane. Este adept al funcționalismului. Printre altele, a elaborat proiectul clădirii Băncii Naționale a Danemarcei.

● 26 martie 1891 - s-a născut, la Puiesti, scriitorul FELIX ADERCA. Este autorul romanelor *A fost odată un imperiu*, *Revolte*, *Orașe înecate*, *Domnișoara din str. Neptun*. A lucrat un timp ca secretar literar la „Bilete de papagal”.

● 26 martie 1979 - s-a semnat, la Washington, Tratatul de Pace dintre Israel și Egipt.

● 26 martie 1913 - s-a născut, la Budapesta, matematicianul PAUL ERDŐS. De mic copil a manifestat un interes deosebit pentru calcule matematice. A creat (împreună cu A. Renyi) teoria probabilistică a numerelor și a studiat numerele prietene.

● 30 martie 2006 - se împlinesc zece ani de la încetarea din viață a ziaristului și scriitorului MIRCEA HERIVAN. În afara celor peste 1.000 de articole de ziar, a publicat eseuri de filosofie și de psihologia creației artistice, interviuri și studii interdisciplinare.

● 31 martie 1885 - s-a născut, la Vidin (Bulgaria) pictorul JULES PASCIN (Pincus). În 1905, s-a stabilit la Paris. A publicat numeroase desene și caricaturi în revista berlineză „Simplicissimus”.

SIEGFRIED WOLF